

Příprava podkladů pro rozšíření internetových stránek
www.vedem-terezin.cz

Jakub Jindra
konzultant: Jana Lukášková
datum odevzdání:

Obsah:

Úvod	2
Cíle	3
Metodika	4
Výsledky	5
Heim A v Q 609	5
Heim 7 v L 417	6
časopis Kamarád	7
časopis Rim Rm Rim	8
popis událostí 11. 11. 1993	11
charakteristika porovnávaných článků	12
porovnání článků	14
Závěr	16
Zdroje	17
Poděkování	17
přílohy	18

Úvod

Před několika lety proběhl na naší škole celoroční projekt s názvem shoa, který nám přiblížil dobu a hrůzy druhé světové války, hlavně pokusy nacistického Německa o vyhlazení Židů a jiných národů. Přestože tento projekt již skončil, stále probíhají různé aktivity s ním spojené, jako například divadelní hra Brundibár, účast na projektu Stolperstein nebo školní soutěž *Převezměte terezínskou štafetu*. Tyto projekty mě zaujaly a rozšířily mé obzory. Chtěl jsem se proto také zapojit, ale protože nejsem zdatný v herectví, ani v organizaci naučných programů, rozhodl jsem se přispět jinak.

Ze všeho, co jsem znal o shoa, mě nejvíce zaujaly dětské časopisy vznikající v terezínském ghettu a především zjištění, jak si děti v té době navzdory všem překážkám dokázaly udržet nezlomeného ducha a vzdorovat jim pomocí tvorby těchto časopisů. Chtěl jsem se o nich dozvědět víc. Kdo je psal a jaké vlastně byly a zároveň jejich práce předat dál. Přesně to již probíhalo na internetových stránkách www.vedem-terezin.cz. Stránky se ale nevěnují všem časopisům, které v Terezíně vznikaly, a navíc uveřejňují pouze skeny, se kterými se dále špatně pracuje.

Cílem této práce tedy bylo vytvořit podklady pro rozšíření výše zmíněných internetových stránek o další dva časopisy, tedy mj. i přepsat vybrané texty do elektronické podoby a připravit je pro umístění na internet spolu s dalšími texty o samotných časopisech a jejich tvůrcích.

Práce je členěna do tří částí. V první jsou texty shrnující základní informace o domovech (menší komunity spolu žijících dětí v ghettu). Tedy kolik a jak starých dětí se podílelo na tvorbě časopisu, nebo kdo je vychovával. Druhý text je o obou časopisech, jejich částech a vývoji. Tyto texty jsou děleny do dvou kategorií, podle toho, jakého časopisu se týkají. V poslední části jsem se zaměřil na jednu výraznou událost v historii ghetta a na to, jak ji vnímali tvůrci jednotlivých časopisů.

Cíle

1. Abych mohl s časopisy efektivně pracovat, musel jsem se s nimi nejprve dobře seznámit. Proto bylo mým prvním cílem nejprve vybrané časopisy celé pročíst, získat přehled o jejich struktuře, složení a náplni nebo rozsahu. Pro svou práci jsem si vybral časopis vznikající na domově Nešarim s názvem Rim Rim Rim a Kamarád z domova A v Q 609.

2. Na základě informací, které jsem zjistil o vybraných časopisech, jsem si naplánoval sestavit text shrnující základní informace o časopisu, kolik vyšlo čísel, jak jsou velká, v jakém časovém intervalu vycházela. Bylo třeba zjistit, co bylo základní náplní časopisu, o čem pojednávaly vydávané články a do jakých rubrik byly řazeny. Zamýšlel jsem vymyslet články jak k Rim rimu, tak i Kamarádovi jako text určený přímo na webové stránky Vedem.

3. Mým dalším cílem bylo vytvořit texty podobné výše popsaným, které by se ale nezabývaly časopisy, ale prostředím jejich vzniku, tedy chlapeckými domovy v terezínském ghettu. Měly by stručně charakterizovat atmosféru tvorby časopisů. Kdo byli jejich autoři, jak byli staří, kdo byl jejich vychovatel a jak se o ně staral, jakým směrem je vedl a dále alespoň částečně přiblížit prostředí vzniku vysvětlující obsah článků.

4. Jako další cíl jsem si vytkl vybrat ze všech vydání časopisů některé články a přepsat je do elektronické podoby. Přepsané články pak roztřídit do několika skupin podle obsahu.

5. Dále bylo nutné navázat kontakt se správcem internetových stránek www.vedem-terezin.cz a domluvit s ním umístění těchto dat na internet.

6. Mým šestým cílem bylo získání kontaktu a jeho prostřednictvím navázat spojení s přeživšími tvůrci časopisů, nebo jejich vychovateli.

7. Posledním cílem bylo sestavit porovnání článků z různých časopisů a dalších textů, vztahujících se k sčítání obyvatel Terezína v Bohušovické kotlině 11. 11. 1943. Porovnat je z hlediska objektivity, použitých jazykových prostředků a ověřit, zda se fakta mezi jednotlivými texty nerozcházejí a jaký měl vliv věk a časový odstup pisatele.

Metodika

Pro svou práci jsem si musel nejprve zajistit kopie výtisků časopisu. Časopis Rim rim rim jsem získal částečně v podobě skenů a částečně v xerokopiích během badatelské návštěvy archivu Památníku Terezín v omezeném počtu 60 ks.

Skeny časopisu Kamarád jsem získal všechny na webových stránkách www.vedem-terezin.cz kde jsou umístěny se souhlasem vlastníka Beit Theresienstadt.

Texty popisující oba jednotlivé časopisy a prostředí domovů, ve kterých vznikaly, jsem vytvořil na základě informací získaných z internetových stránek www.vedem-terezin.cz a Holocaust.cz. Převážně jsem však čerpal z knižních zdrojů: Výchova a vzdělání židovských dětí v protektorátu a ghettu Terezín, z deníku jednoho z tvůrců časopisu Kamarád (Michala Krause), z diplomové práce Dětská časopisecká tvorba v terezínském ghettu (viz. zdroje) a z vlastních poznatků získaných při četbě časopisů.

Vybrané články z obou časopisů jsem pak přepisoval do digitální podoby a následně rozřazoval do předem vybraných kategorií, ve kterých je bude možné umístit na internet.

První kategorií jsou romány na pokračování – vymyšlené příběhy inspirované vlastní četbou. Dále pravidelné rubriky, tedy opakující se články na stejná témata. Další skupinou jsou články vztahující se k místnímu životu v Terezíně nebo heimu, které ho popisují a přibližují čtenáři.

Čtvrtou skupinou jsou články, ze kterých je možné dozvědět se něco více o samotném časopisu a jeho tvůrcích. Dále jsou zvláště řazené povídky a básně. Další kategorie jsou zábavné či vědomostní soutěže a křížovky. Dále články vztahující se k významným událostem, které jsem si stanovil - transporty na východ a sčítání v Bohušovické kotlině. Poslední jsou články vztahující se ke konkrétnímu místu v Terezíně. Ty budou přidány k interaktivní mapě Terezína na již zmíněných internetových stránkách.

Navázal jsem kontakt s přeživším Františkem Maierem (vychovatelem domova Nešarim, dnes žije v Americe) prostřednictvím e-mailu (adresu jsme získali od dr. Tomana Broda). Na email odpověděl a je ochotný dále komunikovat.

Pro porovnání textů o sčítání v Bohušovické kotlině jsem nejprve vybral články nejen z časopisů Rim Rim Rim a Kamarád, ale i z dalších zdrojů: *Psychologie masy* a *Senzace, kuriozita 20. století*, *Nic – jen vyšinutí z koleje a jedeme dál* z časopisu Vedem, tedy věkově starších hochů. Dále pak *Něco z historie* (chlapecký časopis Noviny), báseň *Sčítání* (Rim rim) a zápis v deníku Jiřího Bradyho a Hany Bořkovcové.

Vybrané články jsem porovnával z několika hledisek:

Jak se drží faktů a jak je používají, jestli tvoří základní kostru příběhu, nebo ji jen dokreslují. Jestli se mezi jednotlivými články faktické údaje rozcházejí, nebo shodují.

Zda je článek psán více či méně subjektivně, nebo objektivně. Jestli se autor věnuje popisování faktických údajů, nebo svých vlastních dojmů.

Dále jaké výrazové prostředky autor použil k vyjádření svých myšlenek. Jaký formát textu, slovní zásobu apod.

Dále mě zajímalo, jaký má na obsah článku vliv časový odstup, se kterým byl vytvořen. Posledním hlediskem bylo, jaký má vliv na všechna výše uvedená kritéria věk autora a jeho pohlaví, jestli věk ovlivňuje slovní zásobu a další aspekty, nebo vnímání okolního dění, které se pak promítá do samotného článku.

Výsledky

1) V rámci návštěvy archivu a práce se skeny a kopiemi jsem pročetl všechny zachované výtisky obou časopisů. Výtisků časopisu Rim rim rim se dochovalo přibližně 360 stran formátu A5, originály časopisu jsou v majetku Památníku Terezín. 345 stran stejného formátu zachovaných z časopisu Kamarád vlastní izraelská organizace Beit Theresienstadt a jsou s jejím souhlasem k dispozici na webu [www.vedem-terezin.cz](http://www.vedem-terezin.cz/kamarad/casopis.html) (<http://www.vedem-terezin.cz/kamarad/casopis.html>).

2) Na základě této četby, další prostudované literatury a internetových zdrojů, jsem vytvořil texty, stručně charakterizující oba domovy, jako prostředí vzniku časopisů, jejich tvůrce a jejich vychovatele. Tyto články jsou určeny k doplnění informací o časopisech na internetových stránkách www.vedem-terezin.cz.

Heim A v Q 609, místo vzniku Kamaráda (přílohy 1, 2)

Po zavedení pravidla o zvláštním ubytování dětí v domovech byla jednopatrová budova Q 609 (dříve Q 6) na ulici Rathausgasse s více než deseti pokoji rozdělena na šest domovů označených velkými tiskacími písmeny od A do F. V domově bydleli mladší hoši od 11 do 15 let většinou českého původu, ale také německé děti a krátkou chvíli i děti z Dánska. Domov A byl umístěn v prvním patře a obýval tři pokoje. V největším z nich bydlelo asi třicet hochů. Ti tvořili hlavní jádro domova. Jejich vychovatelé je jako i v ostatních domovech vedli k čistotě a pracovitosti, hoši měli úklidové služby. Byli vedeni k rozvíjení svých schopností a nejen fyzických, byli vybízeni k hledání nových zajímavých úhlů pohledu, k přemýšlení nad různými věcmi, ale neměli zatím zavedenou vlastní samosprávu. Tyto schopnosti rozvíjeli psaním časopisu, který pro svůj domov vydávali. Časopis jim byl povolen až na několikátou žádost, a přestože žádali o pomoc vychovatele, alespoň prvních 19 čísel pochází jen od nich.

Všechny již zmíněné činnosti prováděli ve svém volném čase, ten měli přesně organizovaný. Největší nepřítel domova byl budík, který zvonil pravidelně v půl šesté. V sedm již muselo být vše uklizeno a hoši připraveni na dopolední zaměstnání. Okolo dvanácté obědvali a do jedné měli polední klid, během kterého byli bedlivě sledováni, neboť jej téměř nikdy nedodržovali. Poté následovalo volno, ve kterém provozovali všechny své zájmové aktivity, tvorbu kamaráda, hry – fotbal, ale již v osm museli být v posteli, kde nejprve četli nějakou knihu a následně poslouchali strašidelné detektivky. Tento denní režim byl narušován jen výjimečně. Hoši hodně sportovali, hráli ping pong a fotbal, také měli recitační kroužek a občas nacvičili divadlo (např. o králi Šalomounovi).

Hlavní vedoucí celé budovy byl oblíbený tehdy devatenáctiletý Josef Krämer, jeho zástupcem byl ještě oblíbenější „plukovník“ Jan Jachowitz, který po večerech vyprávěl detektivky. Vychovatel heimu A byl Jiří Frankl, velký nepřítel „nepořádku“, který ale odjel na východ již v zimě roku 1943 dobrovolně za svými rodiči. Jeho místo zastoupil Ota Bleier, jehož příchod komplikovaly technické problémy, ale plně svého předchůdce zastoupil. Za betreuerky (vychovatelky) na domově pracovala Rita Feinerová „velká nepřítelkyně hluku“.

Během svého soužití se mezi hochy v poměrně různorodé skupině vytvořilo silné přátelství i navzdory pravidelným rvačkám a dlouhodobě vedeným sporům například o velikosti uší. Hoši nesli těžce ztrátu některých svých kamarádů, dokonce zanikl jejich časopis. Ten byl po nějaké době na

popud vychovatele Oty Bleiera znovu obnoven, ale hoši stihli vydat již jen tři čísla, než byli všichni v rychlém sledu deportováni několika transporty.

L 417 domov VII Nešarim, místo vzniku časopisu Rim rim rim (přílohy 3)

9. července 1942 byl v terezínském ghettu v budově L 417 založen nový domov VII. Nastěhovalo se sem čtyřicet jedna hochů z Hamburských a Drážďanských kasáren. Jako většina domovů měla i sedmička vlastní organizaci a samosprávu a její vychovatelé hochy vedli k pracovitosti a aktivitě. Domov měl vlastní časopis a vlajku. Rychle se mezi různorodou skupinou hochů z různých míst a povah vytvořilo silné přátelství. Svůj nový domov pojmenovali Nešarim (Jestřábi).

O výchovu se v Nešarimu staral vychovatel František Maier. Brněnský rodák, který absolvoval po studiu na gymnáziu dvouměsíční učitelský kurs, učil nejprve v normální škole a později v ilegální domácí. Po transportu do Terezína se stal chráněnou osobou a dostal na starost výchovu hochů z domova VII. Tam pokračoval v ilegálním vzdělávání a snažil se hochy připravit na další život, dát jim morální základy a základní znalosti, na kterých by mohli svůj budoucí život postavit. Podporoval jejich seberealizaci a rozvoj. Na domově například fungoval pěvecký sbor, secvičovaly se divadelní hry (např. Vlast, národ, řeč; Krysař Hamelský; Nabukadnezar ad.), tělocvičné sestavy a také vydávali vlastní časopis Rim Rim Rim, který vzešel jako vítěz z tvrdých konkurenčních bojů mezi původními třemi (Nešar a List sedmičky).

Život na domově se řídil podle daného denního rozvrhu:

6:45	Budíček
7:15 – 8:45	Osobní pořádek, pořádek na domově, snídane
8:45 – 9:00	Ranní apel, prohlídka čistoty
9:00 – 12:00	Dopolední program
12:00 – 13:00	Oběd
13:00 – 14:00	Polední klid
14:00 – 14:30	Odpolední apel, prohlídka
14:30 – 17:00	Odpolední zaměstnání
17:00 – 18:00	Večeře
18:00 – 20:00	Volno
20:00 – 22:00	Večerní program, mytí
22:00	Noční klid

Den měli rozdělený do několika bloků práce a klidu, ve kterých vykonávali všechny své již zmíněné aktivity, ale hoši byli aktivní i fyzicky a měli i svůj fotbalový tým, se kterým se účastnili terezínské dětské ligy. Fotbal byl na domově ve všem na prvním místě. Domov měl svou vlajku a pokřik, kterými podporovali svůj tým při zápasech. Z programu je také patrný velký důraz na mytí a pořádek, který byl v terezínském prostředí nezbytný. Někteří z hochů také již museli chodit pracovat, nicméně pod termínem odpolední zaměstnání se skrývalo i tajné vyučování.

Širokou paletou činností a aktivit se podařilo vychovateli Františku Maierovi svázat velmi čínorodou skupinu dětí silným přátelstvím. Bohužel většina chlapců i s Františkem Maierem byla deportováni transporty do okupovaného Polska v září 1944.

3) Na základě četby, další prostudované literatury a internetových zdrojů, jsem vytvořil texty, popisující časopis, vytvářející čtenáři základní obraz, jak mohl časopis a jeho tvorba vypadat a o čem pojednával. Co je základní náplní časopisu, jaké rubriky a romány na pokračování vydával. Tyto články jsou určeny k uvedení časopisů na internetových stránkách www.vedem-terezincz.

časopis Kamarád (přílohy 4)

Na mnoha domovech v terezínském ghettu vznikaly časopisy, tvořené hochy sloužící k seberealizaci, zábavě, poučení i jako únik před realitou ghetta. Tyto časopisy posloužily jako inspirace hochům z heimu A v budově Q 609 na nově pojmenované ulici Rathausgasse. Byla to jednopatrová budova s několika obytnými pokoji. Tři z nich obývali právě hoši z heimu A. Několikrát žádali své madrichy (vychovatele) o povolení založit si svůj časopis a nakonec je dostali. Svůj časopis pojmenovali Kamarád a ze začátku se na jeho tvorbu vrhli s nadšením.

Úvodní článek redakce jej nazval gigantickým podnikem, který „je přitáhl k práci, podněcoval jejich tvořivou energii, pomáhal vyšplíchnout na papír jejich emoce a přemáhal hromadící se podrážděnost.“ První číslo časopisu vyšlo 28. 10. 1943. Časopis byl koncipovaný jako týdeník, ale jedno číslo se o týden zpozdlilo a jednou se odmlčel na delší dobu. Jinak se navzdory všem potížím plynoucím z illegality činnosti, nedostatku potřebných zásob a lidí, kteří jsou ochotni kromě čtení i přispívat, dařilo vydávat časopis slavnostně každý pátek.

Každé číslo časopisu obsahovalo okolo 16 stran s navazujícím číslováním mezi jednotlivými čísly, která potom působí více jako celek. Titulní strana časopisu byla vždy stejná. Dominovalo jí velké červené srdce s modře vyvedeným jménem časopisu a níže s obsahem. V prvním vydavatelském období (28. 10. 1943 – 18. 3. 1944) byl časopis rozdělen na dvě poloviny. V první byly vydávány články popisující skutečné události, například sportovní rubrika (jen 3 čísla), zážitky hochů z Terezína, z doby před válkou nebo dění na domově. Ve druhé polovině pak vycházely romány na pokračování a zábavný koutek.

*V časopise se vystřídalo mnoho rubrik. Pavel Gross psal rubriku **Poměry na heimu**, kde přibližoval místní život a běžné události, brzy ale byla tato rubrika nahrazena jinou. **Dějiny domova** psané Tomášem Gansem chronologicky popisovaly nejdůležitější události na domově jako například krádež dortu na Pepových narozeninách, nebo represe následující po útěku několika chlapců z jejich budovy. Podobný účel zastupuje také rubrika **Týdenní pás** s různými autory, která popisuje nedávno prošlé události většinou minulého týdne. Do rubriky **Hoši na Heimu** přispívali různí hoši, často v reakci na příspěvek někoho jiného o nich, nebo proto, že je někdo naštvál. Rubrika se totiž zabývala popisem charakterů a vlastností hochů, a velmi často jsou vyzdvihovány právě ty ne příliš pozitivní. Ivan Polák šéfredaktor časopisu vedl hned několik rubrik. Například **Výroba kamaráda**, kde podrobně popisuje jednotlivé kroky procesu tvorby, její postup, potřebné věci (papír, barvy, články...) a všechny obtíže s tím spojené.*

*Dále psal také **Lékařský koutek**, kde se pokoušel čtenáře poučit na téma zdraví a také **Redakční telefon hlásí**, kde vyzdvihoval plusy a minusy časopisu a stěžoval si na nedostatek a pozdní odevzdávání příspěvků. Rubrika vycházela na konci prvního vydavatelského období v 6. až 18. čísle. První tři čísla vycházela rubrika **Sport** přinášející popisy fotbalových utkání a jiné sportovní novinky. Do dvoudílné rubriky **Z mého deníku** shrnul Michal Kraus své pocity a příhody ze svého příjezdu do terezínského ghetta. Stránku zábavy zajišťovaly mezi rubrikami kreslený komiks **Zámdlůžándo** o rychlých autech a důležitém závodě. Potom **Zábavný koutek** plný křížovek hádanek i vzdělávacích soutěží.*

V druhé polovině časopisu krom rubrik figurovaly také romány na pokračování, kterých se tu vystříдалo poměrně dost. Většinou se jedná o napodobeniny oblíbených dobrodružných „Mayovek“. Například **Poklad Ralfa Langdona**, zavražděného zlatokopa, či **Divoký západ**, drama o přátelství mladého cowboye s indiánem a záchraně jejich ranče před desperáty. Dále román z indického prostředí **Rádža**, či hledání záhadné postavy v mrazivém Grónsku – **Pán mužů severu**. Dále román popisující dobrodružství cestovatele **Raketou kolem světa**. Také vycházel jeden román **Dobrodružství rodiny Meisselschweinovy v Terezíně**, reflektující a parodující terezínský život, ve kterém vystupují i hoši z heimu.

Znovuzaložení časopisu Kamarád v jeho druhém vydavatelském období (8. 9. 1944 – 22. 9. 1944) proběhlo na popud vychovatele Oty Bleiera, který napsal dopis adresovaný redakci i ostatním hochům. Jako hlavní příčinu zániku časopisu viděl v nedostatku času, ale stejně tak v nedostatku nových zajímavých pohledů na věc a v nezájmu o okolní dění, ale v neposlední řadě figurovaly také technické komplikace (málo příspěvků, papíru, barev...). Nicméně tvrdí, že zánik časopisu je pozitivní událost, další čísla by totiž podle jeho názoru jen „odhalila suchopár a bídu v redakčních deskách“, a tak vybízel hochy „hodně čtěte, vypořádávejte se s myšlenkami a domýšlejte je! Budte kamarády a budete lidmi!“.

Podle jeho slov se také nový Kamarád začal řídit. Některé články byly i odmítány pro jejich prázdnotu nebo „hříchy a provinění proti duchu češtiny“. Časopis začal být psán na stroji, ubylo barevných obrázků a články se prodloužily a prohloubily. Byly hodnotnější a propracovanější, moralizační a pokoušeli se čtenáři něco sdělit. Poprvé se objevují i nábožensky motivované články. Skládal se převážně z takovýchto článků a většina rubrik a románů na pokračování zanikla, zůstal **Redakční telefon hlásí, Zándlužándo a Hádankářský koutek** nedostatečně nahrazující **Zábavný koutek**. Časopis zvažněl a více než pro pobavení působil jako jakýsi průvodce či pomocník. Značí se v něm napětí, naděje na konec války a zároveň příprava na život v míru. V tomto období vznikla jen tři čísla časopisu. Redakce se začala pomalu rozpadat již v prosinci roku 1943, kdy odjeli dva příspěvatelé Michal Kraus, Pavel Leckner a vychovatel Jiří Fränkl, později také Oskar Pick a Petr Löwy. Většina vychovatelů a hochů z domova odjela několika transporty v době od 28. 9. 1944 do 28. 10. 1944. Neočekávaný transport necelý týden po vydání posledního dvaadvacátého čísla vydávání časopisu definitivně ukončil. Transporty do tábora v Osvětimi z tvůrců časopisu přežili jen Harry Ozers a Michal Kraus.

9. července roku 1942 byl v Terezíně založen nový heim v budově L 417. V „sedmičce“ bylo asi čtyřicet 12 až 16 letých hochů, kteří sem byli přestěhováni převážně z Hamburských a Drážďanských kasáren. I zde byli hoši vedeni k vlastnímu rozvoji a aktivitě, a tak se tu brzo začaly tvořit časopisy. Nejdříve se začaly vydávat „List sedmičky“ a „Nešarim“ (jak se domovu přezdívalo – hebrejsky Jestrábi). Rim Rim Rim ještě sháněl psací stroj, a tak do konkurenčních bojů vstoupil o trochu později. Z toho se jeho tvůrci pokusili vytěžit co nejvíce a spojit do svého časopisu výhody obou již vydávaných, jak sami napsali: „Milí čtenáři! Neberte náš časopis kriticky. Možná, že se vám líbí Nešar nebo List sedmičky lépe, ale uvažte, že oni již mají tři čísla, a tudíž i příspěvky ostatních hochů. Náš časopis si vytkl za úkol sloučiti v sobě vlastnosti obou ostatních listů. Totiž má být jak zábavný tak i poučný. K tomu nám musíte pomoci hlavně Vy Vašimi příspěvky. Doufáme, že nám jich dáte dost a že z nich budeme moci sestavit další čísla. S pozdravem Rim Rim Rim zašlete nám příspěvky Nešarim.“ Všechny časopisy bojovaly o čtenáře a hlavně příspěvatele, rivalita byla patrná hlavně mezi Rim Rimem a Nešarem, jehož tvůrce Pavel Weiner o tom ve svém deníku mluvil jako o zatím nejtěžším období. V časopisech se pak objevovaly reakce na kritiky od ostatních chlapců a příspěvatele často přebíhali od jednoho časopisu k druhému podle toho, jak s kým vycházeli. Nakonec se ale i Pavel Weiner přidal do redakce Rim Rimu, a ten se pak stal jediným časopisem na domově.

První číslo časopisu vyšlo 25. února 1944. Celkem vyšlo 21 čísel včetně speciálních čísel týkajících se transportů. Redakce se zjevně snažila vydávat časopis jednou týdně, ne vždy se jim to však dařilo. Časopis o formátu A5 měl mezi 10 a 20 stranami, celkem vyšlo 362 stran. Nejprve (do 10. čísla) byl číslován chronologicky. Dále pak každé číslo od jedničky, ale někdy byly číslované listy, jindy stránky. Časopis byl psán na německém psacím stroji, diakritika byla tedy doplňována zpětně, někdy byl psán i ručně. Hochům ho tiskl vězeň Oskar Mautner, který tiskl denní rozkazy v Magdeburské tiskárně. Hlavními strůjci časopisu byl šéfredaktor Pavel Lion a P. Heller. K zakládajícím členům patřili Pavel Götzlinger a Jan Herman. Tito tvořili základ a sestavovali z příspěvků časopis spolu s řadou dalších. Prošli i několika krizemi, když jednou rozbili psací stroj a museli psát ručně, nebo když začala upadat úroveň časopisu a změnili obsazení redakce.

Náplň časopisu tvořily převážně rubriky – příběhy na pokračování, jiné povídky a příběhy. Například technická rubrika o letectví doplněna přesnými ilustracemi spolu s články o přírodních úkazech či osobnostech zastupuje naučnou část. Zábavnou část tvoří romány na pokračování **Boj o Radium**, inspirovaný nově objeveným prvkem, pojednávající o skupině britských vědců a vojáků hledajících radium a bojujících s protivládní organizací. **Klub pěti terciánů** popisujících trable pěti kamarádů s žižkováky, kteří jim ukradli zakládající listinu klubu. Dále rubrika **Sport** zahrnující jak reportáže z utkání tak i historii klubů. V časopise vyšla také řada povídek a příběhů popisujících vtipné události nebo reflektující život na heimu a v Terezíně, nebo vzpomínky na život před Terezínem. To všechno doplňovaly básně popisující pocity hochů a výjimkou nejsou ani povídky s hlubší myšlenkou a sdělením.

S blížícím se koncem války se ale také blížily transporty dál na východ. S těmi souviselo vydání speciálních čísel, ve kterých se autoři loučili s odjíždějícími kamarády:

„Nemám slova, kterými bych řekl to, co cítím, když mi odjíždíte, kamarádi, s kterými jsem žil skoro dva roky. Chci Vám říci jen to, že i když dnes odjíždíte, zůstaneme nadále spjati poutem kamarádství a že jednou se sejdem a vy budete něco potřebovat, pak vám vždy ostatní členové domova „Nešarim“

pomohou, neboť jsme jako jedna rodina. Doufejme, že nás opět Prozřetelnost spojí a že budeme žít opět spolu ale volněji.“

Tato čísla se od ostatních lišila jak citově zabarveným obsahem tak i délkou a zaměřením. Bylo méně lidí a času. Jak se blížily další transporty, velmi stručné krátké odstavce rychle ukončily rozpracované romány na pokračování a do rubrik nepříbyly další články. Vyšlo také jedno speciální číslo se všemi nejvydařenějšími dříve vydanými články a básněmi. Nakonec časopis přestal vycházet úplně. Jeho tvůrci byli deportováni mezi 28. zářím a 28. srpnem do Osvětimi.

4) Po přečtení časopisů jsem vytvořil užší výběr článků podle předem vytvořených kategorií a články jsem přepsal do digitální podoby (čísla v závorce uvádějí počet článků). Tyto články budou umístěny na internetové stránky www.vedem-terezin.cz

	Rim rim rim	Kamarád
život a heim	20	81
velké události	7	2
tvůrci, časopis	2	15
rubriky	10	41
interaktivní mapa	4	4
křížovky, soutěže	3	16
básně, povídky	12	23

5) Dále jsem navázal kontakt se správcem internetových stránek Matoušem Bičákem a mám domluvenou spolupráci na umisťování nových dat na internet. Datum zveřejnění na internetu závisí na strategii projektu vedem na těchto stránkách: <http://www.vedem-terezin.cz/kamarad/index.html>.

6) František Maier se narodil 27. 7. 1907 v Praze. Zde vystudoval střední školu a pracoval jako učitel. 24. 11. 1941 byl transportem převezen do ghetta Terezín. Tam se stal chráněnou osobou a působil jako vychovatel. Z Terezína odjel 6. 9. 1943 dobrovolně se svými rodiči. Válku přežil a nyní žije v Americe.

Podařilo se s ním navázat kontakt během července 2012 a odpověděl, že je ochotný dále komunikovat. Nyní se ozval až po dlouhé době, protože byl na cestách. Komunikace dále pokračuje. Zde jsou texty některých jeho odpovědí:
(texty jsou v původní verzi bez diakritiky)

3.7.2012

mily pane tichy dekuji za komunikaci z 30 cervna moje cestina neni co byvala a doufam ze v budoucnosti si muzeme korespondovat take anglicky poslete mi jakekoliv otazky a budu se snazit je odpovedet je mi ted 90 a nejsem tak aktivni jako driv doufam ze je vam jasne ze nase terezinska vychova byla kolektivni ktera za normalnich casu je tezce uskucitelna nevim kdo je vlastnikem prav casopisu rim rim rim ani nevim kdo by mel nejakou tu kopii ale zeptam se zdali nekdo z mych "kluku" neco ma vsechno jde kdyz se chce za ruce se vezmeme a na troskach geta se budeme smat pozdravy franta maier

Další maily jsou k dispozici v přílohách 7.

7) Mým posledním cílem je vytvořit porovnání jednotlivých článků z různých časopisů, vztahujících se k sčítání obyvatel v Terezíně a v Bohušovické kotlině 11. 11. 1943. Porovnat je z hlediska objektivity, použitých jazykových prostředků, zda se fakta mezi jednotlivými články nerozcházejí a jaký na to má vliv věk a časový odstup pisatele od události.

V následujícím textu jsem se pokusil na základě vybraných článků a dalších zdrojů popsat, jak asi probíhala událost 11. listopadu 1943.

Jako reakci na zvyšující se počet úteků z terezínského ghetta se jeho vedení rozhodlo provést sčítání všech místních obyvatel. 10. listopadu 1943 se obyvatelé ghetta dozvěděli, k čemu má druhý den dojít, nicméně neobdrželi žádné podrobné zprávy, jak to bude probíhat, a tak se začala šířit nejistota. Následující den brzo ráno se začali na dvorech před ubikacemi řadit první lidé. Tam byli poprvé kontrolováni podle jména a transportního čísla. Fasovali jídlo na celý den (čtvrt chleba, půl paštiky, 4 dkg sany a 10 dkg cukru), pak se čekalo, až se takto seřadí všichni ostatní.

Samotné sčítání muselo proběhnout mimo město na otevřeném prostranství. Tam se všichni vydali kolem půl jedenácté. V ghettu mohli zůstat jen nejstarší a těžce nemocní lidé. Jinak všichni, včetně matek s nemluvňaty v kočárcích, se vydali pomalým tempem na rozlehlé pole v Bohušovické kotlině (poblíž krematoria).

Ta je od města jen pět minut běžným krokem, ale všichni tam byli shromážděni až kolem dvanácté. Seřadili se tam do čtverců po stranách o deseti lidech. Pak teprve mohlo začít samotné sčítání. Mezi řadami procházeli uniformovaní a vždy část spočítali, to se několikrát opakovalo. Lidé museli po celý den zůstat na místě, nemuseli sice stát v pozoru, ale odskočit si na záchod už byl problém. Bylo chladno a v průběhu sčítání pravděpodobně začalo mrholit.

S postupem času v lidech začala sílit nejistota. Začaly kolovat různé řeči, například o transportu na východ. Když se okolo sedmé setmělo, strach, beznaděj a nejistota ještě více posílily a závěr sčítání a přesun zpět do ghetta proběhl trochu chaoticky. Není jasné, zda dal vůbec někdo rozkaz k odchodu, možná jen některé části, ale do pohybu se daly i další. Kordony usměrňující davy ve své funkci patrně selhaly. Ale někde, v menším měřítku pravděpodobně stále vládl řád a čekalo se na pokyn k odchodu. Nicméně ke konci už vládl chaos a každý unavený, hladový a vystrašený obyvatel ghetta už chtěl jen jediné, a to dostat se zpátky. V davu již neplatila vůle jedince a každý se snažil protlačit za svým cílem.

Do ubikací se dostali první kolem osmé, někteří ale až o půlnoci. Mnoho z nich si odneslo kašel nebo rýmu, ale přes velkou příležitost pravděpodobně nikdo neutekl, na poli v Bohušovické kotlině však možná zůstalo několik mrtvých.

Charakteristiky porovnávaných článků:

Báseň z časopisu Rim Rim Rim (přílohy 8)

Báseň Sčítání vyšla v časopise Rim Rim Rim na přelomu února a března, tedy s odstupem tří měsíců, a věnuje se popisu událostí z 11. listopadu. Autor události popisuje spíše objektivně, nevyličil v básni své vnitřní pocity, které v něm vyvstaly, ale více popisuje fakta. Zmíní časy a průběh procesu sčítání, ale zdržuje se vlastního vkladu. Autor se též zdržuje vlastního hodnocení celého dne, nicméně je patrné mírně negativní naladění a kritika organizace sčítání, která v samotném závěru zcela zkolabovala, a také lidské sobeckosti při návratu vyprovokované únavou a strachem. I přesto báseň zůstává spíše objektivním popisem událostí dne 11. listopadu.

Psychologie masy - Hanuš Hachenburg (časopis Vedem) (přílohy 9)

Článek je psán s mírným odstupem. Ale oproti většině ostatních je pojat z osobního hlediska autora, kde popis události nehraje příliš důležitou roli. Jeho cílem totiž není připomenout nebo znovu popsat, co se stalo, nýbrž se snaží rozebrat lidské chování v dané situaci. Proto se popis událostí v tomto článku omezuje pouze na nezbytnou část, která uvede čtenáře do děje, aby pochopil jeho hlavní sdělení. Článek tedy neobsahuje mnoho faktů a informací, jen pár vět zdůvodňujících popisované chování davu. Stejně tak se zdržuje hodnocení prošliých událostí, spíše líčí pocity své i pocity okolních lidí. Nezaměřuje se ani na společné chování davu, ani na jeho vlastnosti, rizika a bezmoc jedince. Ke konci je článek jako ostatní laděn více negativně, když popisuje závěrečný chaos a zmatek. Celý text je psán formou zamyšlení.

Senzace, kuriozita 20. století! Nic – jen pouhé vyšinutí z koleje a jedeme dál. - Zdeněk Ornest (časopis Vedem) (přílohy 10)

Zdeněk Ornest s poměrně malým odstupem napsal velmi subjektivní článek poměrně chudý na fakta, která si pravděpodobně čtenáři ještě pamatovali, ale o to více rozebírá pocity své vlastní i pocity okolních lidí. Lidi nejdříve rozděluje do jednotlivých skupin podle toho, jak na ně působí tyto podmínky a potom jak se v nich projevují. Hlavním motivem článku je strach a bezmoc – beznaděj, kdy se prvotní touha po útěku z ghetta díky strachu a beznaději postupně proměňuje v touhu dostat se zpátky. Popisuje, jak strach a nevědomost působí na jednotlivé lidi a jaké reakce v nich vyvolává. Hodnocením těchto událostí se však zdržuje, pouze je popisuje. Ale i přesto je patrné mírně negativní naladění až pohrdání lidským chováním ve vyhrocených situacích, kdy lidi ovládne sobecká touha po vlastním přežití, ale nezastírá, že ovládla i jeho. V článku více než fakta zaznamenává vlastní pocity a chování jednotlivců i davu.

Něco z historie (časopis Noviny) (přílohy 11)

Tento článek vyšel v Novinách dva měsíce po reflektovaných událostech. Psali ho oproti výše uvedeným článkům nejmladší chlapci. Text je nejkratší a téměř čistě popisný. Příběh vypráví

objektivně prostřednictvím faktů a téměř nezmiňuje autorovi pocity, ani pocity nikoho dalšího, zmíní se jen stručně v pár větách. V článku také nejsou hodnoceny popisované události a nestraní se nikomu. Jedná se tedy o stručný faktický popis události, který nezabíhá do podrobností, a pocity a náladu zmiňuje jen stručně.

zápis v deníku Jiřího Brady (přílohy 12)

Zápis ze dne 11. listopadu byl do deníku uveden s minimálním časovým odstupem a je velmi stručný. Celý den shrnuje do dvou řádků. Z těch zcela vymizely jakékoli emoce a zůstala jen holá fakta, která z poloviny hodnotí kuchyni.

zápis v deníku Hany Bořkovcové (přílohy 13)

Do svého deníku zaznamenala Hana Bořkovcová své pocity dva dny po tom, co je prožila. V té době jí bylo šestnáct let. Je to jediný článek, který psala žena, a také se od ostatních velmi liší. A to na první pohled svou délkou, ale to jen proto, že je v něm zaznamenáno mnohem víc než v ostatních. Celá událost v Bohušovické kotlině se dá stručnými fakty shrnout na pár řádek, ale takovýchto faktů v tomto článku mnoho není. Jen pár řádků rámujících příběh, aby dal smysl. Celá náplň tohoto článku je totiž líčení pocitů, které Hanou za celý den prošly. Jedná se hlavně o strach v mnoha podobách a o beznaděj. Článek tedy nerozebírá podrobná fakta, jen taková, aby odůvodnila popisované pocity, tvořící pravou náplň článku, a uvedla je do souvislostí. Článek je tedy velmi osobní a subjektivní. Prošlou událost hodnotí jen okrajově. K co nejlepšímu vyjádření vnitřních pocitů se také musela upravit literární forma, kterou byl článek psán. Není to báseň, ani se nerýmuje, ale jeho alegorické přirovnání, řečnické otázky a polemizování o cestě životem básně často notně připomínají.

Porovnání jednotlivých popisů událostí

V následujícím článku bych se pokusil porovnat jednotlivé popisy událostí z různých hledisek, jak se drží faktů, zda jsou spíše objektivní, nebo zaujaté a jaké jsou mezi nimi rozdíly v závislosti na autorech. Porovnávané články jsou trojího typu. Některé jsou psané mladými hochy (11, 12 let), další staršími (okolo 15let) a také dívkou (16let).

Všechny články potvrzují, že všem bylo oznámeno, co se má druhý den dít, ale nikomu se nedostalo podrobných informací, čímž se otevíral prostor pro pochybnosti a terezínské bonkesmany. To zapříčinilo velmi neklidnou noc plnou strachu, ale zdá se, že jen na dívčím oddělení. Hana Bořkovcová popisuje několikrát přerušenu noc i způsob, jak se šířily zvěsti o transportech dál na východ. Nikdo jiný noc předcházející sčítání nepopisuje. Ranním událostem se už věnují všichni, popisují brzké vstávání a čekání před domem. Fasování jídla popisují již jen Zdeněk Ornest, báseň v Rim-rimu a Noviny. Dá se říct, že čím byli mladší autoři, tím věcnější se jevil popis událostí. V Novinách jsou například uvedeny přesné váhové údaje přidělu jídla.

Čas odchodu z Terezína uvádí jen někteří, ale všichni popisují složení a chování průvodu. Starší popisují i náladu, kterou měli lidé při odchodu, Hana B. to rozvíjí nejvíce a jako jediná se zmiňuje o nemocných a starých lidech, kteří nemuseli jít na sčítání za město, mladší pisatelé toto vynechávají a jako všichni se spíše věnují době trvání pochodu a čím byla způsobena. To zmiňují všichni. Následně dochází k malým rozporům mezi jednotlivými popisy. Noviny a Zdeněk Ornest píší, že celou dobu stáli seřazeni a čekali, v básni z Rimu se uvádí, že pokud nebyli zrovna počítáni, posedali si na zem a svačili, či si povídali. Hanuš Hachenburg a Hana Bořkovcová se o tom nezmiňují vůbec a raději se věnují líčení vnitřních pocitů, nicméně všichni popisují proces sčítání, procházení uniformovaných a „šťouchání klacíky“. Počasí se téměř nikdo nevěnuje, všichni zmiňují velkou zimu, jen Noviny popisují trochu více, že lehce poprchávalo.

K událostem nastalým po setmění při odchodu všichni mluví o selhání organizace a slepých pohybech davu. Popisují zmatek a sobeckost, která v lidech najednou vyvstala. I toto se však dá shrnout do několika faktických vět a pokračovat dál, což udělali mladší chlapci z Rimu a Novin. Naopak Hanuš Hachenburg, který k tomu cílil celý článek, tuto část rozebírá a popisuje mnohem hlouběji. Stejně tak Zdeněk Ornest a Hana Bořkovcová věnují této části větší prostor, kde popisují význam události, dopad na každého zúčastněného a vlastní zkušenost. Hana Bořkovcová jako jediná zmiňuje, že na poli zůstalo několik mrtvých lidí. Touto dobou jsou již mladší hoši ve svém popisu doma a uvádějí např., kdo dostal rýmu a kdo se nachladil. Časové údaje do svých článků uvádí mladší hoši a Hana B. V časech se shodují.

Dá se říci, že subjektivita, se kterou byly články napsány, přímo souvisí s věkem pisatele a s časovým odstupem, se kterým článek psal. Mladší hoši z Novin a Rimu psali s odstupem dvou a tří měsíců a je možné, že již něco zapomněli. Tyto dva články jsou neobjektivnější a jejich příběhy se opírají o fakta. Nejstručnější je zápis v deníku Jiřího Bradyho, který celou událost shrnul do téměř dvou řádků a vyzdvihl hlavně skutečnost, že se nevařilo. Úplně opačný je také deníkový článek Hany Bořkovcové, která faktické údaje používá jen na orámování vyprávění, aby dal smysl, a soustředí se hlavně na popisování svých pocitů a vjemů. Mezi těmito články se pohybují zbývající. Zdeněk Ornest uvádí také spíše objektivní popis události, ale přece jenom v něm zaznamenal i některé své pocity, které na něj dolehly. A poté článek Hanuše Hachenburga, který je poměrně subjektivní. První

polovina popisu je tam velmi stručná a autor ji uvádí, jen aby tak uvedl část druhou, kterou se chtěl původně zabývat a popsat v ní psychologii davu. Více méně podobně se dají články rozdělit na ty, které události 11. listopadu odsuzují a na ty, které se na ně dívají s nadhledem. Hana Bořkovcová to vidí jako velkou a těžkou zkoušku života, kde se každý musel rozhodnout zda „je na správné cestě“, či ne. Ostatní články toto dění nehodnotily, někteří hoši dokonce dělali i vtipy o vyhlazení a transportu do Polska. Ale v závěrech článků všichni kritizují organizaci celého sčítání a hlavně sobecké a bezohledné chování všech lidí v davu na konci dne.

U všech článků je také velmi rozdílný styl psaní, užívaná slova a výrazové prostředky. To je samozřejmě způsobeno různými autory, ale i tak je mezi některými zjevná podobnost. Podobně jsou psané články menších chlapců z Rimu, z Novin a z Kamaráda. Používají pravděpodobně k psaní stejný jazyk, jakým mluví při každodenní komunikaci a jedná se o jednoduché přímé popisování příběhu. U starších hochů je již v psaní patrný rozdíl. Neomezují se již jen na popis příběhu, ale vkládají do článku i svůj názor a pocity, které v nich incident vyvolal. A za tímto účelem používají další výrazové prostředky. Používají širší, bohatší slovní zásobu a delší rozvinuté věty, bohatší zejména na přívlastky. Snaží se navodit čtenáře do situace, kterou popisují. (*Večer. Budeme zde přes noc? Stmívá se. Lidé se tlačí u východu, šuškaří* – krátké věty navozující atmosféru). V tomto ohledu se nejdále dostala Hana Bořkovcová, své poznatky shrnula ve formě fejetonu, ten je velmi emocionální a více než o fakta se opírá spíše o pocity, které v čtenáři vyvolává. Místy se její článek podobá více básni. Hojně používá metafor i řečnických otázek, obrátů na první pohled nesrozumitelných. Hluboko sed zabývá svými pocity a přenáší je dál. Po jazykové stránce je její článek nejrozvinutějším. O to více kontrastuje s ostatními, zejména deníkovým zápisem Jiřího Bradyho, který celý den shrnul do dvou řádků, kde si v nesouvislých větách stěžoval na kuchyni a nedostatek jídla.

Lze tedy říct, že rozvinutost a bohatost v člancích užitého jazyka i jejich emocionální a faktická náplň se odvíjí od věku pisatelů a rozvíjí se s narůstajícím věkem. Starší hoši již ve srovnání s mladšími používali rozvinutější a bohatší věty a do svých článků zanesli také své pocity a názory. Psali s cílem předat svůj názor dál, mladší hoši čistě jen popisovali prošlé události. To vše však na úkor faktických dat, na která se zaměřili mladší hoši. Přestože byli starší hoši podobného věku jako Hana Bořkovcová, její článek se od nich výrazně liší. Možná i proto, že jako žena byla citlivější a měla tedy více co zaznamenat. Také ale proto, že v jejím případě se jedná o deník, kterému se svěřovala, a v ostatních případech šlo o články reflektující prošlou událost.

Závěr

Podařilo se mi získat k dispozici všechny zachované výtisky obou časopisů a prostudovat je spolu s dalšími knižními zdroji a na tomto základě vytvořit texty, jež charakterizují jednotlivé domovy a časopisy pro jejich uvedení na internetových stránkách www.vedem-terezin.cz.

Z prostudovaných výtisků časopisů jsem vytvořil výběr zajímavých článků a přepsal jsem je do digitální podoby, aby mohly být umístěny na tytéž internetové stránky.

Za tímto účelem se mi podařilo navázat kontakt s jejich správcem a domluvit se s ním na umístění těchto dat na síť.

Kontakt jsem navázal i s přeživším Františkem Maierem (vychovatelem heimu A v Q 609). Informace z prošlé konverzace jsem využil ve své práci a předal dál.

Nakonec jsem popsal událost sčítání obyvatelstva terezínského ghetta v Bohušovické kotlině 11. 11. 1993 a porovnal jednotlivé články dětských časopisů i deníků, vztahujících se k této události.

Doufám, že zpřístupněné texty najdou využití pro další lidi zainteresované tématem Holocaustu a dokonce snad i ve školní výuce dějepisu a občanské výchovy.

Zdroje:

internetové zdroje:

www.vedem.terezin.cz

www.holocaust.cz

www.bterezin.org.il

knižní zdroje:

KASPEROVÁ, Dana. Výchova a vzdělávání židovských dětí v protektorátu a v ghettu Terezín. Praha: Karlova univerzita, 2010.

ŠTEFLOVÁ, Lenka. Dětská časopisecká tvorba v terezínském ghettu. Praha: Masarykova universita, 2010.

BOŘKOVCOVÁ, Hana. Píšu a sešit mi leží na kolenou. Praha: Albatros Media a. s., 2011

Prameny:

deník Jřího Bradyho – soukromý archiv rodiny Bradyových

Časopis VEDEM, 1942 - 1944, Archiv Památníku Terezín, inv. č. A 1317.

Časopis Rim, Rim, Rim, 1944, Archiv Památníku Terezín, inv. č. A 1189.

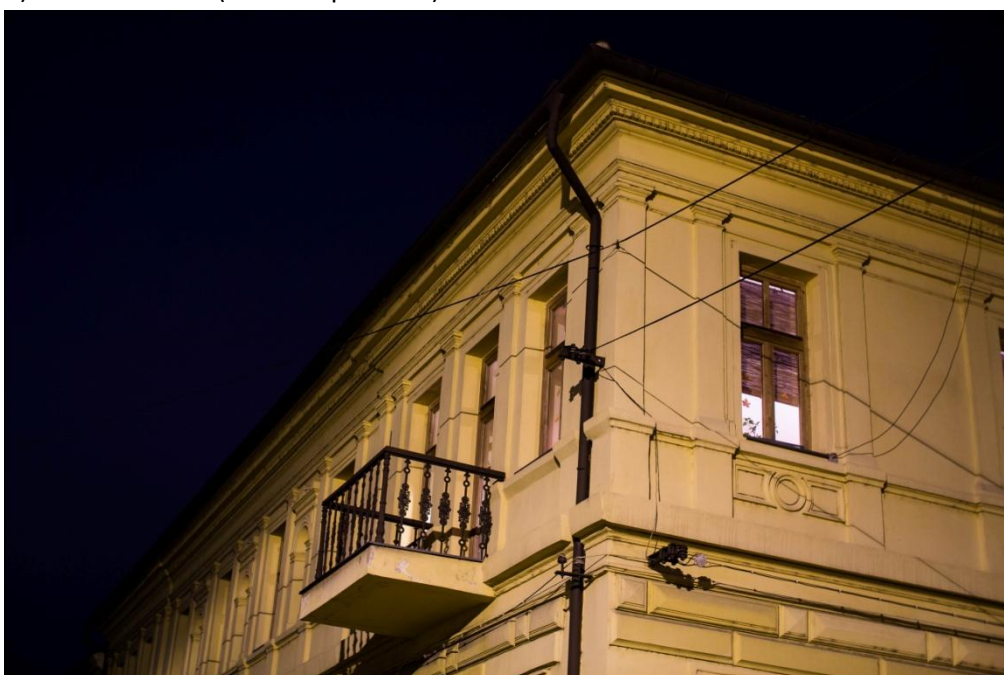
poděkování

Poděkování patří mé konzultantce Janě Lukáškové a Františku Tichému za pomoc při sepisování této práce, dále projektu Vedem za možnost umístění článků z časopisů na webové stránky a Františku Maierovi za ochotu a poskytnuté informace.

Přílohy

1) Budova Q 609. (autor Filip Mašek)

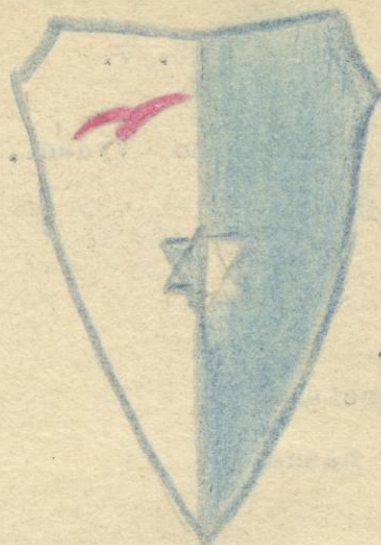
2) Balkon pokoje domova A v Q 609. (autor Filip Mašek)

3) Budova L 417. (autor Filip Mašek)

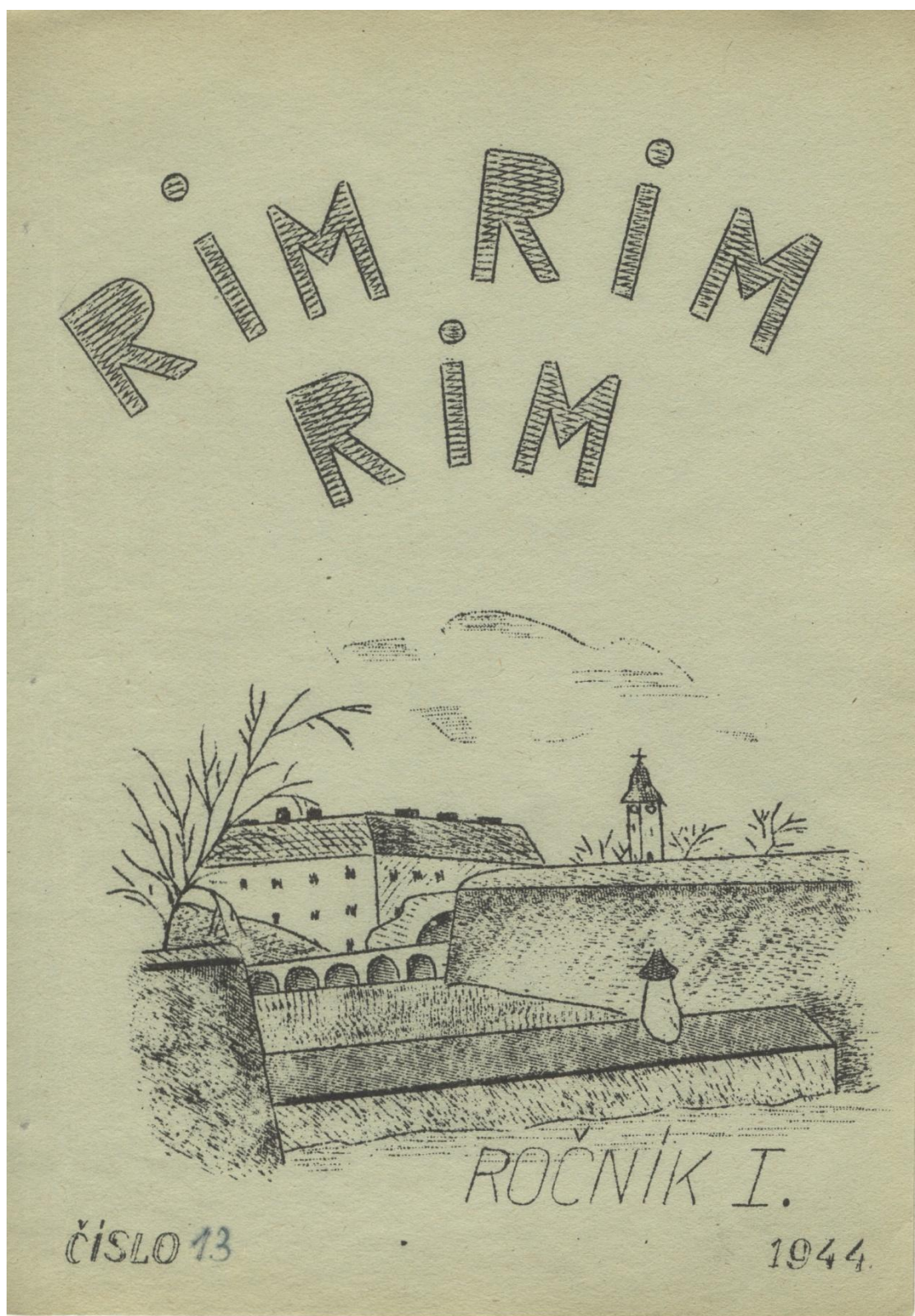
4) Titulní strana časopisu Kamarád.

Štastnou cestu a brzký návrat přeje domov

N R S A R I M.

5) Titulní strana časopisu Rim Rim Rim, zvláštní číslo.

6) Titulní strana časopisu Rim Rim Rim.

7) Emailová komunikace s Františkem Maierem.

19. října 2012 1:04

mily pane tichy je mi lito ze ty moje cesty byli delsi nez jsem planoval ted zase doma a tak mi muzete poslat sve otazky pozdravy franta maier

21. října 2012

mily pane tichy nechejte me vedet jestli muzete po uzivat moji anglictinu pavel lion was one of the leading boys of the heim a member of the nesharim soccer team (OCCASIONALLY CAPTAIN)) also active culturally a good looking boy his father had a good position in the ghetto never had any problems with him very dependable and intelligent co pisete o znaku nesharim se zda byt vlajka pouzita v turnaji fotbalu nemeli jsme znak a nemeli jsme heslo a hymnu dnes se to zda jako boy scout skupina musite si uvedomit ze se tak zilo kazdy den a co se tyce "nesharim" bylo to hlavne co se tyce sportovni cinnosti pozdray franta

3.7.2012

mily pane tichy dekuji za komunikaci z 30 cervna moje cestina neni co byvala a doufam ze v budoucnosti si muzeme korespondovat take anglicky poslete mi jakekoliv otazky a budu se snazit je odpovedet je mi ted 90 a nejsem tak aktivni jako driv doufam ze je vam jasne ze nase terezinska vychova byla kolektivni ktera za normalnich casu je tezce uskucitelna nevim kdo je vlastnikem prav casopisu rim rim rim ani nevim kdo by mel nejakou tu kopii ale zeptam se zdali nekdo z mych "kluku" neco ma vsechno jde kdyz se chce za ruce se vezmeme a na troskach geta se budeme smat pozdravy franta maier

8) Báseň z časopisu Rim Rim Rim.

Sčítání

Jednoho dne zprava přišla,
nikdo neví, kde se bere,
že v nejbližších dnech nastane
u nás dobře známá „Sperre“.

Časně z rána, příští noci
vzbudila nás rázná věta,
že se ráno v deset hodin
na sčítání půjde z Ghetta.

Každý vzal si teplé šaty,
shánělo se, co se dalo,
fasoval se chléb a sana,
ale to vše bylo málo.

Dlouho jsme čekali před domem
než na nás přišla řada,
když se zástup hnul kupředu

byla drahá dobrá rada.

Vpředu byli staří lidé,
již nemohli rychle jít,
proto se museli na každém kroku
všichni za nimi zastavit.

Něco kolem poledne,
na místě jsme byli všichni
sedli jsme si na trávu,
a jídlo vybalili.

Sotva jsme se najíst chtěli,
již byl slyšet čísi hlas,
abychom se postavili,
že se bude sčítat nás.

Neustále jenom vstávat,
to šlo odpoledne celé,
takže jsme s touhou čekali,
až půjdeme do postele.

Než jsme byli sečtení
odpoledne uplynulo,
až po sedmé hodině
kotlinu se opouštělo.

Všude vládnul hrozný zmatek,
temno bylo stále větší,
lidé všechno kolem tlačí,
v davu malé děti brečí.

U vchodu byl hrozný nával,
plno křiku, plno hádky,
každý jen sám chce kupředu,
strká všechny, děti, matky...

Když jsme večer přišli domů,
znavení a ospalí,
chvíli jsme si povídali,
a pak jsme si ustlali.

Když se potom večer zhaslo,
za večerního vánku,
prožívá onu událost,

každý jen ve spánku.

9) Článek časopisu Vedem.

PSYCHOLOGIE MASY (Hanuš Hachenburg)

Tento nadpis – a myslím, že je tomu tak poprvé – nemá skrývat za sebou povedené či nepovedené teorie o způsobu, druzích a rozlišování psychologie masy od deseti do sta jedinců, od sta do tisíce jedinců a výše. Chci jenom naznačit (a silně pochybuji, že se mi tento úkol povede) to, jak na mne zapůsobila psychóza a nálada davu, moje pocity a vše to (jistě již víte, že myslím odchod z Bohušovické kotliny ve čtvrtek 11.XI.), co bude mít na mne ještě delší dobu trvalý účinek. Je to plané teoretizování o skladbě sociální společnosti lidí, když jsem poprvé uviděl velký fakt. Ráno ve čtvrtek jsem vstal a těšil se na příjemné pobaveníčko po celý ten den. Byl jsem v nejveselejší náladě. Dělal jsem si legraci o zdecimování, poslání do Polska, odstřelení atd. atd., co jenom mohla fantazie našich terezínských bonkesmenů vyvzpomenout. Pak jsem nastoupil, zábly mne nohy a bylo mi příšerně směšné, jak se pomalu pohybujeme vpřed, jak matky vezou své krichlingy (batolata), zabalené v bůhvíco a ještě peřinou, dekou, polštářem přikryté v karikaturních kočárcích, sestávajících ve většině případů z koše na prádlo a dřevěných koleček. Pak jsme se dostali na místo, no, a bylo mi směšné bílé krematorium, které vskutku vypadá jako sýpka. Pak jsem se postavil a stál jsem.

Večer. Budeme zde přes noc? Stmívá se. Lidé se tlačí u východu, šuškájí. Síchy omdlévají. Zpočátku se mi jenom zdálo, a pak jsem to věděl určitě, že třeba nějaký výkřik, „všichni kupředu“, by mohl zavinit netušenou katastrofu. Vše bylo jako nesmírný sud prachu, který se nedočkavě třásl na výbuch. A jsem přesvědčen, že kdybychom zůstali skutečně na místě přes noc, že by se taková katastrofa stala. Všechny síchy by dupaly po sobě, řvaly, převalily se přes závory, vnikly do ghetta, usídlily se ve svých blocích. Začal jsem si pobroukávat Marseillaisu. „Tohle nesnesu,“ řekl Benošek, „necháš toho!“ Přestal jsem zpívat. Lidé se natlačili k východu, jak jsem již řekl, byli četníky hnáni nazpátek, a zase se tam hnali noví, zkrátka pohyb, který vykonává voda, když se dostává do varu, a než přeteče.

A pak bylo dáno znamení k odchodu. Hrozně jsem se bál ztratit se mezi těmi čistě egoistickými čtyřiceti tisíci, poněvadž ztratit se mezi tak velkým davem by mě hrozně deprimovalo. Lidé se tlačili. Čtyřicet tisíc se hnalo k východu a bylo, jak jsem s Aronem viděl, pouze bajonety drženo na místě. Jistou mou duševní útěchou bylo, že v popředí stál dřevěný barák, na který jsem se díval a viděl, že přece přede mnou je něco pevného, poněvadž dav, který div po sobě nedupal, byl přece jenom vlnící se moře, v němž bylo velmi dobře možno utonout. Heslo: Dostat se domů! Tady bylo bezvýznamné řvát: „Proboha, lidi, netlačte se, vždyť se umačkáte!“ „Ženy a děti napřed!“ nebo: „Pomozte starým!“ I já jsem se konečně dostal domů, ne jako první, a ne jako poslední. Tlačil jsem se, poněvadž se tlačili ostatní, no a protlačil jsem se. To je celkem vše. Že se jedné mamince rozsypal kočárek s děckem, že spousta lidí omdlelo nebo dostalo hysterické záchvaty, vyplývá z výše řečeného. Neodnáším si ze včerejška mohutnou sociální teorii, ale mohutnou sociální zkušenost.

10) Článek časopisu Vedem.
SENZACE KURIOZITA 20 .STOLETÍ!

NIC - JEN POUHÉ VYŠINUTÍ Z KOLEJE A JEDEME DÁL Z. Orče (Zdeněk Ornest)

11. listopadu minulého roku - (1943) to bylo. Prý se ztratilo několik osob z ghetta a "vyšší" se chtěli přesvědčit. Není na tom mnoho zajímavosti, ba ani poučnosti, které se nalézá v ostatních člancích, fejetonech a reportážích. Nechci po čtenáři, aby s politováním řekl: "Chudáci." Ne, smějte se tomu! Řekněte si, 20. století? Fuj! A plivněte se mnou na to vše. Bylo to tedy 11. listopadu.

Tisíce lidí řadících se časně ráno do obrovských řad před své ubikace. Starší, mladí i nemluvňata v kočárcích. Byla tenkrát zima a jídla málo na ten den. Čekalo se na povel a šlo se. Jak obrovský, téměř nepřehledný pás točící se velmi nepravidelně dokola. Byli to nemohoucí stařečkové a babičky, nepodobní normálním, vysílení předčasným vstáváním a tím celým životem, točícím se kolem nich už jako mlžný kruh nadějí. Na chvíli se proud vyrovnal a nastoupili muži a ženy ještě s trochou síly a vytrvalosti, a už také zlostejně a otrávení životem. Pak tu bylo poskakující stádo dětí, vtipkujících, skoro ještě nejrozumnějších, dívajících se na to vše jako na legraci a nakonec miminka v kočárcích, nevědomá, spící, která nevědí a nevnímají nic, co se kolem nich děje. Za čtyři hodiny jsme byli na místě všichni a čekalo se na to, co s námi budou dělat, poslušně a v pozoru. Procházeli mezi námi s klacíkem, aby se pravděpodobně neumazali nebo nezprašivěli, a často si kopnuli do živého. Stáli jsme vymrzlí, hladoví a vysílení celých dvanáct hodin. Ozývali se nemocní, děcka plakala, staří omdlávali a my jsme nejistě přešlapovali. "Co s námi ještě budou dělat?" ozývalo se. Nic. Nic se neví. Stmívalo se již a my jsme stále ještě stáli čekající na spásu jako otrok prosící pána, aby jej nezpráskal bičem. Kolik věřících se tenkrát zklamalo ve svém Bohu, v kterého do poslední chvíle věřili. Domnívali jsme se tenkrát, že nás tam nechají zemřít hladem a zimou. Bylo nás 30 000 proti několika, a nic jsme nezmohli. Nestačilo říci jak při revoluci: "Hurá, do nich." Neměli jsme zbraně a všechny by nás postříleli. Byli jsme tenkrát všichni slabí. Kolik možností bylo utéci pryč z ghetta! Nikdo se neodvážil. Najednou jsme všichni chtěli být zase "doma" v ghettu. V sedm hodin již byla úplná tma. Začalo se zmateně pobíhat. Každý hledal poslepu známé, aby se jich zeptal, co to vše znamená, a aby si jim postěžoval. Někteří plakali, jiní se smáli. Plakal jsem ze vzteku. Byl mi život natolik milý, než abych jej měl obětovat těm holomkům. Co jsem si toho tenkrát uvědomil! Nejvíce jsem přemýšlel o své minulosti a ztroskotané budoucnosti. Kolik plánů jsem tenkrát měl a říkal si, jak by to bylo krásné, kdybych je mohl uskutečnit. A ti, co se smáli, smáli se nuceně, aby snad zapomněli na svou zuboženou přítomnost.

Najednou to začalo. Velký pohyb. Jak když se povolí lano a vše praskne. Šlo se kupředu. Kdo dal povel, se neví, ale šlo se. Jak pomalu se valící lavina, která zabijí. Mačkanice. Bylo slyšet výkřiky. Šlapalo se bezohledně po sobě. Každý myslel na sebe. Já, nikdo jiný! Šlo o život. Dovalili jsme se až k barákům, které nám zastoupily cestu. Celá masa se stlačila v jednu hmotu. Nemohlo se dýchat a vše stálo na místě. Každý se nechal unášet, skoro nevěda o sobě. Síla jednotlivce neplatila, kordony držící organizaci byly zatlačeny. Existovala jen jedna strašná síla, a to síla celku, nezadržitelná a krutá. Ano, a přece jsme se dostali domů. Nikdo neví přesně jak. Každý prchal nechávaje vše za sebou. Vyvázli jsme z toho jak moucha z pavučiny s výrazem vyjeveným v tváři, ale zvyklým na podobné věci. Brzy se zapomnělo. Žijeme dál. Bylo to 11. listopadu. Čeká nás snad víc? . . . Ozvěna.

11) Článek z časopisu Noviny.

Něco z historie

Snad nikdy nezapomenou účastníci tohoto příběhu na terezínské sčítání 11. listopadu 1943.

V předvečer této události dozvěděli jsme se, že příštího dne půjde celé ghetto na Bohušovickou kotlinu, kde bude provedeno sčítání lidu. O půlnoci jsme byli vzbuzeni a byla zkontrolována naše jména a transportní čísla. Ráno v pět hodin jsme vstávali. Nejhorší bylo, že jsme nevěděli, co se s námi stane. Vyrojila se spousta zpráv. Říkalo se, že se již nevrátíme, že nás odvedou do Polska atd. Fasovali jsme každý čtvrtku chleba, půl paštiky, čtyři dkg sany a deset dkg cukru. V osm hodin jsme se seřadili před budovou L 417. My jsme na tom byli ještě nejlépe. Většina ostatních stála na ulicích již od šesti hodin. V půl jedenácté se konečně dala karavana do pohybu. Šli jsme hlemýždím krokem a po dvanácté hodině jsme dospěli do Bohušovické kotliny.

A teď to teprve začalo. Každou chvíli bylo slyšet strohé „achtung“ a tu vždy přicházeli uniformovaní a s hůlčičkou v ruce nás počítali jako dobytek před porážkou. Rozhodně to nebylo příjemné. A tak to šlo neustále. xxxx „achtung“ a opět jsme se počínali bavit. Za hodinu se počalo povídat, že tam zůstaneme přes noc. Začalo se „bonkesovat“. K večeru začalo ještě poprchávat a rychle se stmívalo. S tmou propukla panika a celé masy hochů se daly do pohybu směrem k „domovu“. Byl neskutečná vřava a tlačence. Ačkoliv děti měly přednost, postupovali jsme velmi pomalu. Jak jsme si přáli, abychom už byli v Ghettu a jak šťastni jsme vcházeli do domovních dveří. Přišli jsme domů v osm hodin a mnozí z nás ten výlet odnesli kašlem a rýmou. Ale mnozí lidé zůstali pod širým nebem až do půlnoci.

12) Zápis v deníku Jiřího Brady.

11. listopadu, čtvrtek: sčítání lidí, nevaří se, Handa ve Vrchlabí na marodce. V půl páté vstával, od osmi hodin venku do devíti hodin. Velká zima, mysleli, že budou přes noc.

13) zápis v deníku Hany Bořkovcové

14) Výsek z prezentace obhajoby záměrů praktických maturit – původní záměr.

cíle

- Získat časopis pro web
- O časopise a tvůrcích
- Výběr článků, přepis (rubriky)
- Rubrika hry
- Články o konkrétních objektech do mapy

Vlastní porovnání

- Sčítání v Bohušovické kotlině
- Transporty dál na východ
- Porovnat úhly pohledů jednotlivých časopisů